

Zkušební okruhy ke státní závěrečné zkoušce bakalářského studia oboru Sociologie na FF ZČU pro ak. rok 2023/2024

Povinný předmět „Sociologické metody“ (předmět KSS/SMBSZ)

1. Kvalitativní a kvantitativní přístup v sociologii – charakteristika, srovnání a vztah mezi nimi. Příklady kombinace různých metod z klasických i soudobých výzkumů.
2. Volba výzkumného problému, formulace otázek a hypotéz v kvantitativní sociologii.
Vztah teorie a empirie v sociologii. Konceptualizace a operacionalizace.
3. Znak (proměnná) v sociologii. Definice znaku. Klasifikace znaků. Charakteristiky jednotlivých typů znaků a rozdíly mezi nimi. Příklady.
4. Uspořádání výzkumu (*research design*) – příklady z reálných klasických a soudobých výzkumů. Srovnání.
5. Metody výběrových šetření a související pojmy. Pojmy: základní soubor, výběrový soubor, reprezentativita. Klasifikace výběrových šetření a jejich užití.
6. Klasifikace metod sběru dat. Rozdíly mezi jednotlivými metodami, výhody a nevýhody.
7. Metody dotazování a tvorba výzkumného nástroje. Typy otázek a způsob tvorby dotazníku. Kódování uzavřených a otevřených otázek. Nejčastější chyby při formulaci otázek.
8. Metody pozorování – klasifikace. Zásady a postup standardizovaného pozorování. Etické problémy spojené s pozorováním.
9. Paradigmata a teoretické perspektivy v kvalitativním výzkumu (design kvalitativního výzkumu; stadia výzkumu; vztah k epistemologii kvalitativního výzkumu).
10. Přehled základních metod a technik sběru a analýzy dat v kvalitativním výzkumu.
11. Etnografie. Různé verze etnografie (klasická, kritická, postmoderní, feministická, autoetnografie atd.).
12. Kvalitativní případové studie a další přístupy (*konverzační analýza, diskurzivní analýza apod.*).
13. Kvalitativní interview, (jeho podoby, zásady přípravy, organizace a vedení).

14. Dokumenty v kvalitativním výzkumu (*fieldnotes*, deníky aj.)
15. Biografický a narativní přístup a *life stories*.
16. *Grounded theory*/ zakotvená teorie.
17. Etické aspekty a pravidla sociologického výzkumu.

Povinný předmět „Obecná sociologie a sociologická teorie“ (předmět KSS/OSBSZ)

1. Sociologie jako věda. Tematické vymezení sociologie, vztah k ostatním sociálním vědám. Sociologie a *common sense*.
2. Základní sociologická paradigmatata. Srovnání sociologie a přírodních věd. Nehodnotící a angažovaná sociologie.
3. Člověk a kultura. Příroda a společnost. Hlavní elementy kultury. Socializace. Teorie vývoje dítěte. Spor nature vs. nurture. Sociobiologie.
4. Sociální statusy, sociální role. Sociální interakce v každodenním životě. Dramaturgická sociologie, etnometodologie.
5. Normální a deviantní sociální chování. Normy, sociální kontrola, poslušnost a konformita.
6. Sociologie sociálních skupin. Klasifikace skupin. Skupinové, kolektivní a davové jednání.
7. Moc, panství. Typy panství a jejich srovnání. Teorie demokracie. Občanství. Občanská společnost. Sociologie politických stran. Sociologické teorie volebního chování. Politická socializace. Teorie elity. Cirkulace a reprodukce elit. Politická participace žen.
8. Sociologie byrokracie. Železný zákon oligarchie. Parkinsonovy zákony. McDonaldizace společnosti.
9. Sociální stratifikace. Základní stratifikační systémy. Třída, status, sociální mobilita. Příklady klasických a současných koncepcí. Vývoj sociální struktury moderní české společnosti.
10. Sociologie vzdělání a školy. Funkce školy a vzdělávacího systému. Vzdělání a stratifikace.
11. Role náboženství ve společnosti – proměny přístupů k fenoménu náboženství v sociologii (teorie sekularizace, občanské náboženství, teorie racionální volby, koncept deprivatizace, globalizační teorie atd.). Postavení náboženství v současné české společnosti.
12. Sociologie rodiny. Typologie rodin. Historie a soudobé proměny rodiny. Role a význam rodiny v sociální struktuře společnosti. Základní fakta o vývoji české rodiny od počátku 20. století.
13. Periodizace dějin sociologie. Vznik a vývoj oboru. Protosociologie. August Comte – hlavní témata a díla.
14. Karel Marx – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.

15. Emile Durkheim – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
16. Max Weber – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
17. Další významní autoři a směry 19. a začátku 20. století: H. Spencer, F. Tönnies, G. Simmel, V. Pareto, R. Michels, T. Veblen, G. LeBon, G. Tarde, S. Freud.
18. Symbolický interakcionismus, etnometodologie a konverzační analýza. Fenomenologická sociologie.
19. Strukturní funkcionalismus, neofuncionalismus, teorie konfliktu, teorie směny.
20. Neomarxismus, frankfurtská škola, kritická teorie.

Povinně volitelný předmět „Aplikovaná sociologie“ (KSS/ABSZ)

1. Kvalitativní výzkum - příprava projektu

Zahájení a celková charakteristika přípravy projektu, hlavní kroky při přípravě projektu, etické zásady uplatňované při kvalitativním výzkumu.

2. Polostrukturovaný rozhovor

Podstata polostrukturovaného rozhovoru, příprava, vhodné otázky, možné problémy při vedení, co není polostrukturovaný rozhovor. Možnosti analýzy. Interpretace dat.

3. Vlastní výzkum zaměřený na komunity

Navrhněte výzkum, v jehož rámci bude využita technika polostrukturovaného rozhovoru. Při návrhu zohledněte fáze výzkumu, jaké jsou relevantní postupy analýzy a výstupy a interpretace.

4. Posouzení potřeb (Needs Assessment)

Základní charakteristika posouzení potřeb; druhy potřeb; v jakých oblastech je posouzení potřeb využitelné a jaké metody se pro posouzení potřeb využívají.

5. Kvantitativní výzkum

Návrh výzkumu: popis výzkumného tématu, motivace k výzkumu, cíle výzkumu, použitá metoda (popis dat, proměnných, strategie analýzy), možnosti interpretace výsledků analýzy. Limity.

6. Vlastní výzkum zaměřený na delikvenci mládeže

Navrhněte výzkum. Při návrhu zohledněte fáze výzkumu, jaké relevantní sociologické metody lze při jeho realizaci využít.

7. Focus groups

Základní charakteristika metody výzkumu; v jakých oblastech je focus groups využíváno, za jakých podmínek je focus groups nejvhodnější aplikovat; jaké jsou pravidla a podmínky užití této metody. Zásady přípravy, organizace a vedení focus groups.

8. Srovnání příbuzných technik

Srovnajte metody skupinového dotazování (ve srovnání s individuálními dotazovacími technikami). Kombinace focus groups nebo skupinového zaměřovaného rozhovoru (focused interview) s dalšími (analytickými) technikami kvalitativní povahy.

9. Vlastní výzkum za využití Focus groups

Navrhněte výzkum, v jehož rámci bude využita technika focus groups. Při návrhu zohledněte fáze výzkumu, jaké relevantní sociologické metody lze při jeho realizaci využít.